

**Södertälje
kommun**

Systematiskt arbete med läsinlärning

Resurscentrum

Helena Petterson & Emily Bergfors

Utvecklingslärare

Fornbackaskolan

Anna Heikman

Rektor

Systematik i läsinlärningen

Organisation av tidiga insatser inom läsinlärning

Hur kan vi använda elevens läsresultat som underlag för förändring i undervisningen med RTI som metod och exempelvis Legilexi som verktyg?

**Södertälje
kommun**

Riktat uppdrag på Fornbackaskolan

Önskvärd utveckling från Utbildningskontorets (VC) ingångsvärde:

Det finns ett fungerande årshjul för uppföljning av undervisning, resultat och åtgärder. Uppföljningen planeras för såväl lärar- som för ledningsnivå. Utifrån uppföljningen sker utveckling av undervisningen genom kollegialt lärande.

Ingångsvärde

Kartläggning & Analys

Uppdragsbeskrivning
med skolan

Arbetsfas ca. 8 mån

Analys, utvärdering,
fortsatt arbete

Innehåll

Bakgrundsbild:

Uppdraget, elevers läsning idag, tidiga insatser och RTI

Organisation av läsundervisning på Fornbackaskolan – vad gjorde vi?

- Innehåll för utvecklingsarbetet

Fornbackaskolans läsundervisningsarbete idag – Rektor Anna berättar

- Fördelning av ansvar och roller
- Organisation på Fornbacka utifrån RTI
- Förändringar i samtalet om undervisningen
- Resultat och systematiskt kvalitetsarbete

Organisera för testning, planering och åtgärder

Svenska elevers läsning och vad behövs?

Linda Fält (professor Linnéuniversitetet)

Anna Eva Hallin (Logoped, lektor KI)

De såg:

- 1/5 elever i har för låg läsförmåga.
- Glappet ökar.
- Socioekonomiska faktorer påverkar
- Skolans kompensatoriska uppdrag viktigt och effektiv läsundervisning har effekt. De ska vara systematisk, explicit och innehålla phonics samt språkutvecklande aktiviteter.

Inger Fridolfsson – speciallärare med magisterexamen i specialpedagogik, Vallmomodellen, Linköpingsuni. Mm.

Granskningen har kommit fram till 12 punkter bland annat:

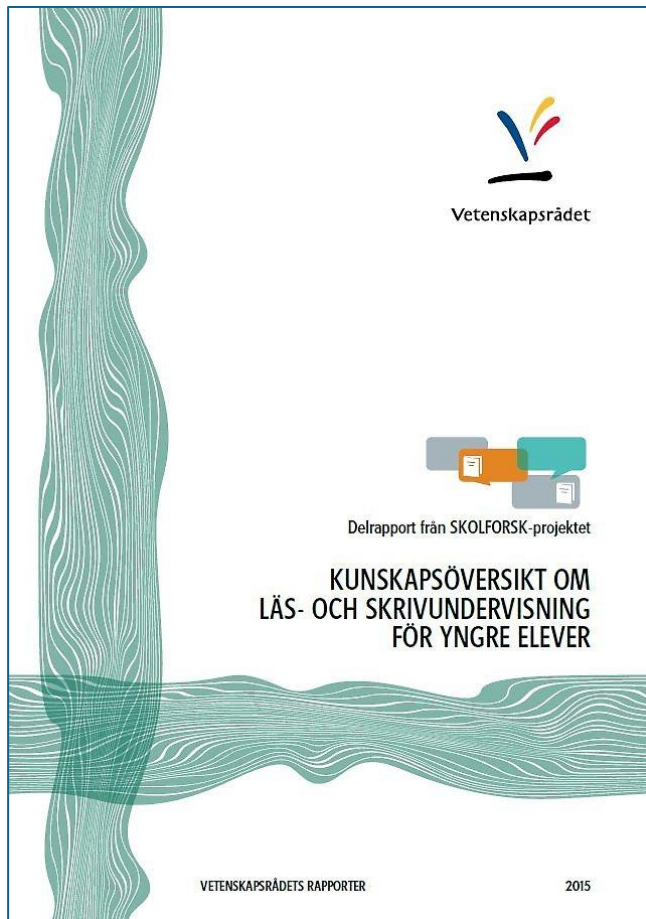
- Brist i träffsäkerhet och för låga krav i BS och NP
- Konsekvens: elever med 20 ord/min släpps genom. (Missar att nå målen i år 4)
- Ambition: ca 40 ord/min.

Förslag:

- Vikten av att fånga upp tidigt -> rätt insatser genom screening -> organisation av analys och undervisning
- Tydlig vägledning för lärarna grundat i vetenskap -> Stöd i att förändra sin undervisning

Kunskapsöversikten om läs- och skrivundervisning för yngre elever

Den teoretisk utgångspunkten är ”the simple view of reading” och vikten av medvetet arbete med både avkodningsträning och språkförståelse.

Sammanfattning:

- Flera forskningsstudier har gjorts som stärker vikten av att arbeta med fonologisk medvetenhet och explicit med avkodning.
- Systematik och balans i läsundervisningen det som ger bäst effekt för elevers utveckling av läsförmåga.

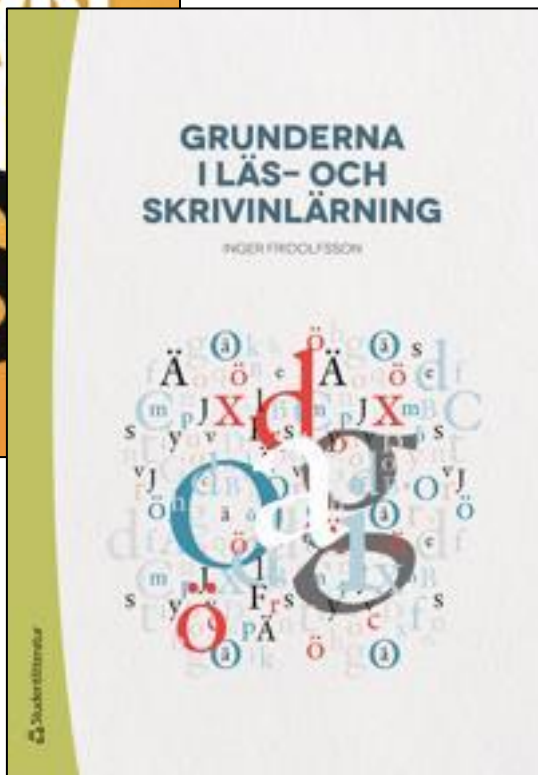
Särskilt viktigt att visa (ljudet) för elever i andraspråklärande

Evidensen om läsinlärning – vad fungerar?

- The simple view of reading
- Balans mellan språkträning och avkodningsundervisning
- Att utgå från det vi faktiskt vet och medvetet arbete med analysarbete

Vikten av tidiga insatser!

RTI – Respons to intervention

En modell eller ett ramverk för att tidigt identifiera och ge stöd åt elever om riskerar att få svårigheter att nå målen i sitt lärande

s 31 Nilvius

Vikten av tidiga insatser!

RTI – Respons to intervention

RTI-modellen bygger på:

- Evidensbaserad läsundervisning
- Praktiskt arbete med RTI i lager
- Monitorering och progressionsmonitorering
- Kollaborativa möten inom RTI

Vikten av tidiga insatser!

RTI – Respons to intervention

RTI-modellen bygger på:

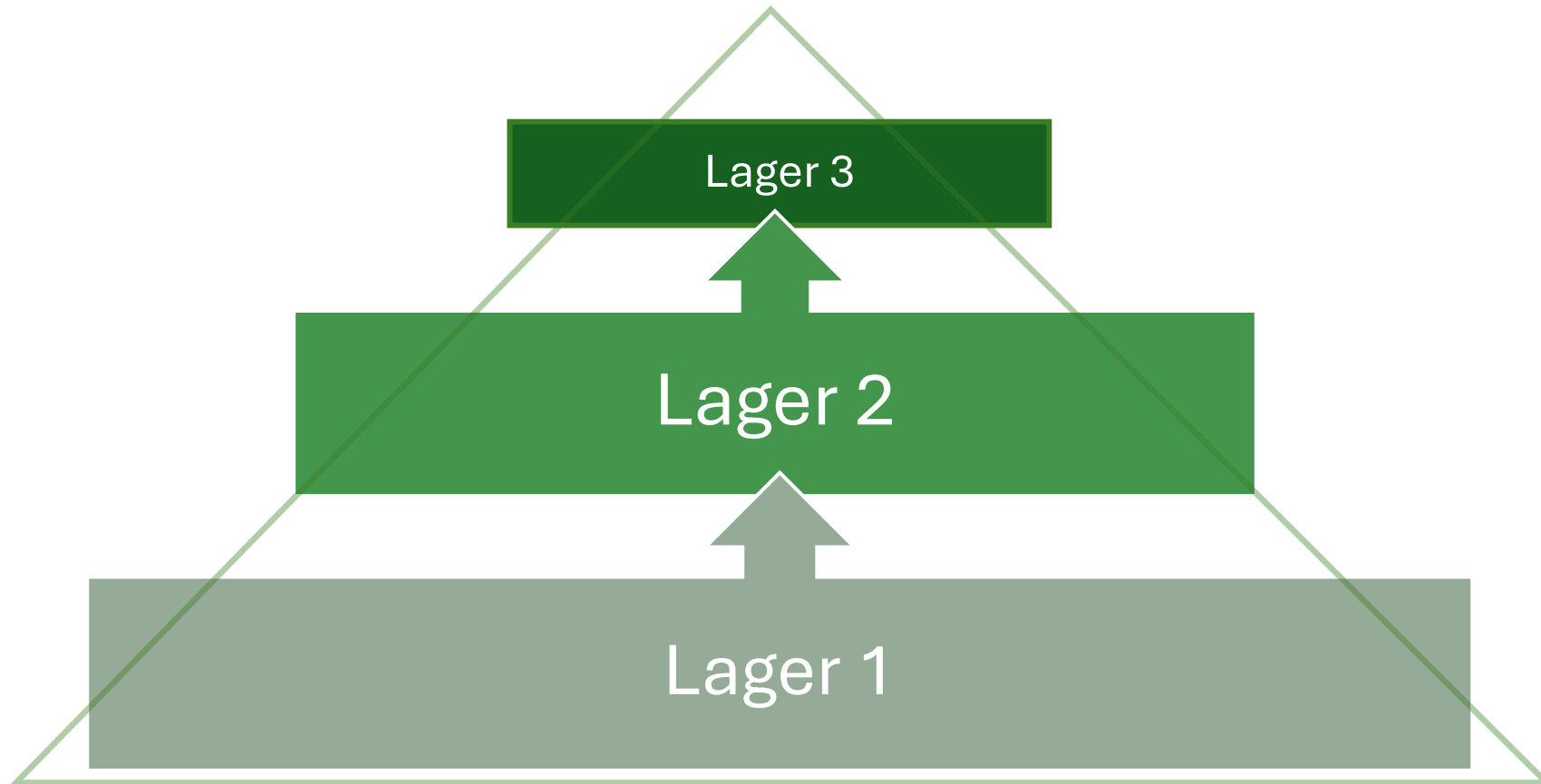
Evidensbaserad läsundervisning

Praktiskt arbete med RTI i lager

Monitorering och progressionsmonitorering

Kollaborativa möten inom RTI

RTI – Respons to intervention

Roller i ett kollaborativt möte

Ett återkommande samtal mellan lärare och speciallärare (en tillgång om annan berörd personal kan delta).

- **Rektor** - stödjande i form av organisatör för möten
- **Speciallärare** – handledande roll utifrån frågor och utmaningar som uppstår.
- **Lärare** – att med stöd av resultat utveckla och/eller förändra undervisningen

Samtalsstrukturen i ett kollaborativt möte :

Inledning: Hur har undervisningen i RTI-lagren fungerat sedan sist?

Analysdel:

- Vilka förändringar ser vi i testresultaten på grupp- och individnivå?
- Vad är noterat och observerat i den dagliga undervisningen på grupp- och individnivå?

Utifrån den samlade bilden:

- Utifrån testresultat och noteringar – vilka förändringar gör vi på grupp- och organisationsnivå? (elever i olika lager).
- Utifrån testresultat och noteringar – vilka metoder och material verkar effektiva? Vilka ska användas för att utveckla elevernas färdigheter i olika lager? Hur differentieras metoderna? Hur differentieras materialen efter behov?

Nilvius - RTI modellen i praktiken

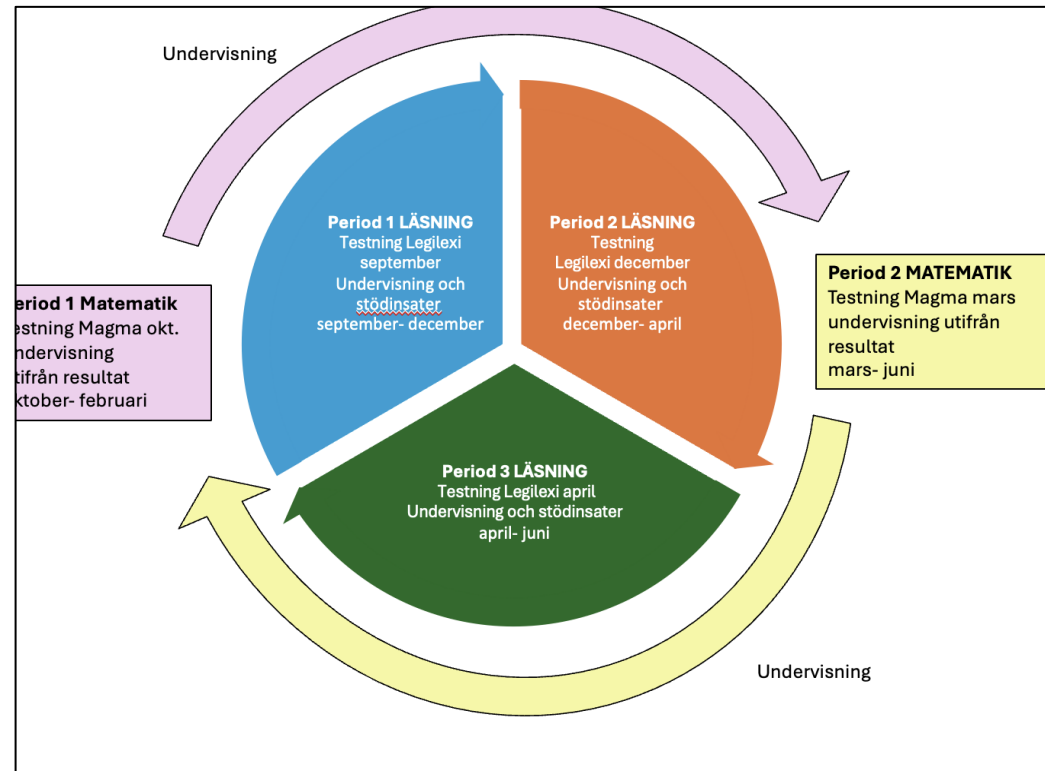
Viktigt att tänka kring att vi faktiskt har olika roller i mötet. Frågor ställs för att hålla fokus på utmaningarna ej för att kritisera.

Riktlinjer för Södertälje

Skolverket

Valbara verktyg för screening

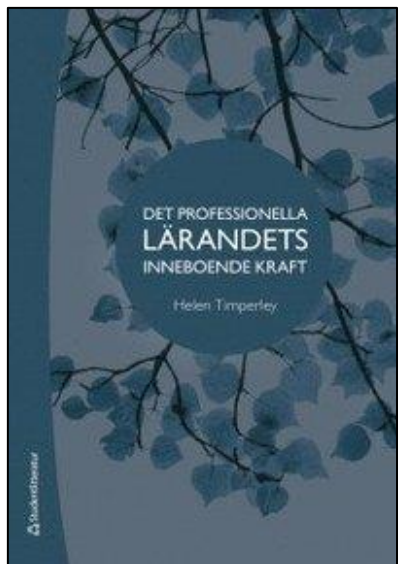

Nu har ni
bakgrunden.

Hur blev det då på
Fornbackaskolan?

Samverkan, samsyn och organisation för ändring av läsundervisningen

...skapa ett intresse (hos lärarna) av att veta hur läget är (resultat/behov/ett lärande) och i den börja utvecklingsarbetet med att förändra genom att se ett behov (hos eleverna) inte genom att man ingår i en ny aktivitet (görande).

Timperley

Hur började vi?

Önskvärd utveckling från Utbildningskontorets (VC) ingångsvärde:

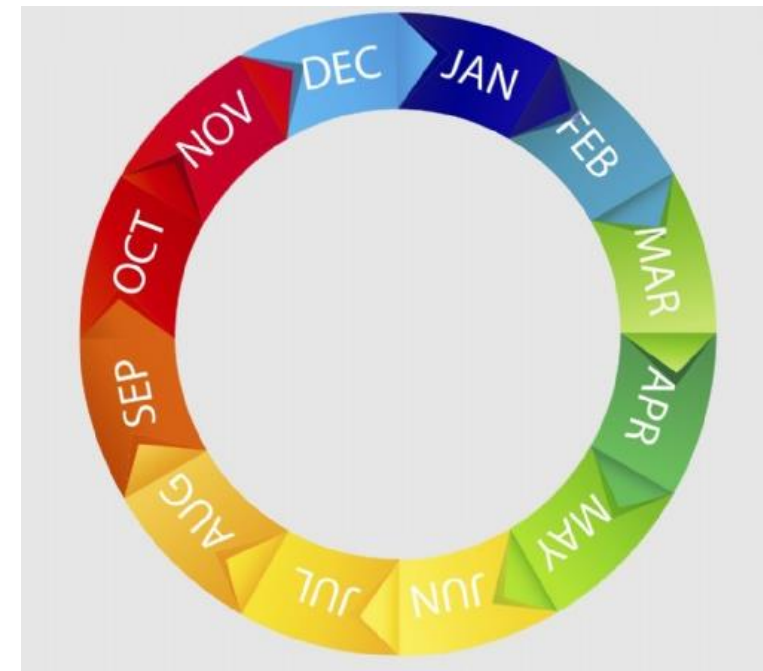
Det finns ett fungerande årshjul för uppföljning av undervisning, resultat och åtgärder. Uppföljningen planeras för såväl lärar- som för ledningsnivå. Utifrån uppföljningen sker utveckling av undervisningen genom kollegialt lärande.

Hösten 2023

- Avkodningstest
- Kartläggning av RC
- Val av screeningverktyg och metod
- Forma en utvecklingsgrupp

Våren 2024

- Utbildning och gemensamt arbete i utvecklingsgruppen

Fornbackaskolans utvecklingsgrupp:

Rektor

Biträdande rektorer

Förstelärare/undervisande lärare

Specialpedagog

Speciallärare

Bibliotekarie

Resurslärare/SYV

Grundstrukturen för träffarna:

- Variation av samtalsstrukturer och grupper
- Reflektionslogg utifrån förutbestämda frågor
- Inläsning och prövande mellan träffarna

Innehåll för träffarna:

Träff 1 – Uppstart med genomgång av mål, olika roller, samverkan, RTI och Legilexi (Inläsning Timperley)

Träff 2 – Timperleys lärandecykler och en inventering av läsundervisningen (Inläsning delar av "Lära barn att läsa")

Träff 3 – Utbildning med Legilexi

Träff 4 – Bearbetning av "Andraspråkselevs läsning" och Timperley lärandecykler (Inläsning Gibbons)

Träff 5 – Läsundervisningsfokus utifrån Gibbons

Träff 6 – Lektionsbesök med fokus på läsundervisning & fördjupning inom RTI

Forts. innehåll för träffarna:

Träff 7 – Organisationsarbete utifrån perspektiv och professioner (inläsning: Nilvius)

Träff 8 – Uppdelning i två spår, fortsatt arbete med organisation utifrån perspektiv och professioner (Träffas vid sidan av för fortsatt arbetet)

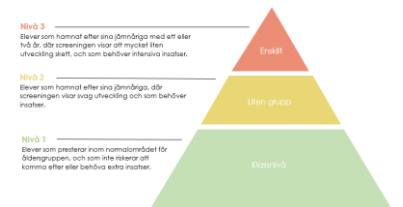
Träff 9 – Fördjupning inom två spår av organisationsutveckling och inventering av läromedel. Hur möter undervisningen elevernas behov och vilka krav ställer det på läromedlet?

Träff 10 – Presentation (redovisning) av utvecklingsgruppens arbete med fokus på läsundervisningen. Organisation och struktur för Legilexi och RTI.

Träff 11 – Utvärdering

Fornbackaskolans organisation av LegiLexi och RTI

- Screening LegiLexi 3 ggr/läsår (sep, dec och apr), samtliga klasser på skolan
- Undervisningsdialoger i samband med screening, samtliga klasser på skolan
- RTI, kollaborativa möten åk f och åk 1 var fjärde vecka
- Förstelärare, specialpedagog och bibliotekarie ansvar för kollaborativa möten
- Syfte med KM är att utifrån resultaten på LegiLexi organisera för RTI
  - Vilka elever behöver lager 1, lager 2 och lager 3?
  - Vad behöver eleverna i de olika lagren?
  - Vem gör vad och när? Undervisande lärare, speciallärare/specialpedagog och övriga resurser, samverkan mellan årskurserna

Organisation för läsårets möten samt innehåll för kollegiets utbildning

När?	Möte:	Vad:	Ansvariga:	Närvarande:
Vecka 1	KLM Kollegialt lärandemöte 90 min	LegiLexi och arbete med boken ”Lära barn att läsa”	Förstelärare och speciallärare	Alla lärare F-6 KÖSU AG
Vecka 2	KM - (Kollaborativa möten) Organisation av extra insatser Undervisning	RTI (uppföljning av undervisning i lager 1,2 och 3)	Förstelärare, bibliotekarie och specialpedagog	Lärare i F-klass samt förstelärare, bibliotekarie och dagog
Vecka 3	KLM Kollegialt lärandemöte 90 min	LegiLexi och arbete med boken ”Lära barn att läsa”	Förstelärare och speciallärare	
Vecka 4	KM - (Kollaborativa möten) Organisation av extra insatser Undervisning	RTI (Uppföljning av undervisning i lager 1,2 och 3)	Förstelärare, bibliotekarie och specialpedagog	K 1 samt lärare, bibliotekarie och dagog

Utmaningar

- Nytt kartläggningmaterial att lära sig
- Hitta en struktur, organisera och implementera för lager 2
- Ändra undervisningen i klassrummet
- Flera spår parallellt
- Tid

Bikupa

utgå från det som är mest relevant för dig i dagsläget!

- Hur arbetar du/ni för att tidigt identifiera elever som riskerar att hamna i läs- och skrivsvårigheter? (ex. rutiner, framgångsfaktorer och utmaningar)
- Hur kan RTI komplettera ert nuvarande arbete på skolan?

Referenslista:

Alatalo T – *Läsundervisningens grunder*, 2016

Elbro C .m. fl. – *Lära barn att läsa*, 2022

Fridolfsson I & Häggström I – *Grunderna i läs- och skrivinlärning*, 2020

Fridolfsson I – *Hur svenska skolan missar elever som inte lär sig läsa*, 2023 (Näringslivet Skolforum)

Gibbons P - *Stärk språket, stärk lärandet. Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*, 2016

Gyllander Torkilsen L & Nehez J – *Att leda utvecklingsprocesser i förskola och skola*, 2020

Nilvius C – *RTI – modellen i praktiken*, 2024

Fält L & Hallin E – *Så löser vi läskrisen på lågstadiet*, 2023 (Näringslivet Skolforum)

Timperley H – *Det professionella lärandets inneboende kraft*, 2019

Vetenskapsrådet – *Kunskapsöversikt om läs- och skrivundervisning för yngre elever*, 2015

Frågor?

Tusen tack för att ni kom!

Emily Bergfors

emily.bergfors@skolasodertalje.se

Anna Heikman

anna.heikman@skolasodertalje.se

Helena Pettersson

helena.pettersson@skolasodertalje.se

